

BURENBRIEF

JANUARI 2023

HENNIE

Dit najaar wandelt een vief oud dametje rond, bij het Zandgat te Kostvliet. Ze is druk aan de praat met haar begeleidster. Ze is hier opgegroeid en heeft er op twee adressen gewoond. We maken een afspraak.

Enkele weken later zit ik bij mevrouw. Hennie Trip in haar huiskamer te Gasselte. Ze ontvouwt me een levens- en buurtverhaal dat nagenoeg een eeuw omspannt.

Verlof A

Haar verhaal start bij het huis Kostvliet 49. Het was een woonhuis met een winkel 'met een Verlof A'. Dat laatste betekent dat er een gelagkamer was met vergunning om zwak-alcoholische dranken te verstrekken.

Haol An

De buurt kwam er voor vergaderingen en lange tijd was het de vaste stek van een dansclub 'veur jongeluu en ook getrouwd'. Dat was in de oorlog, maar vooral daarna. Door de week was er weinig drukte, een enkele vertegenwoordiger kwam langs voor een kop koffie voor bij zijn boterham.

Zondags was het een 'haol an': d.w.z. menigeen kwam na het eten langs voor een glaske bier. Schoolfeesten vonden hier ook plaats.

Wat heeft Hennie van de oorlog gemerkt?

'Ach het leven ging hier gewoon door. Er waren langs de weg schuttersputjes en we hadden een poos inkwartiering van Duitsers. Het was een Feldwebel en zijn ordonnans. Voor Feldwebel Unsold hadden we een bed, de ordonnans moest maar slapen in een stoel. Die ging na een nacht naar een ander adres.

Unsold had Hennie eens toegefluiserd: *Wir haben den Krieg verspielt.*

Dat zou hij niet durven zeggen waar de ordonnans bij was. Ondertussen was broer Job gaan onderduiken bij een tante in Sellingerbeetse. Hij was zomaar van huis weggefietsd uit vrees voor Arbeitseinsatz in de Duitse oorlogsindustrie.

*Broer Job, vlak na de oorlog.
Henny: 'Nooit chagrijnig. Ze noemden hem de fluitende schilder.'*

Hennie heeft hem wel eens stiekem een paar pond varkensvlees gebracht. Op pap zien fiets. De Duitsers hadden een maximum gesteld aan het aantal te slachten kilo's. Men zag wel eens kans clandestien een beest te slachten, dat zwaarder was, dan verondersteld werd.

Eén voor Udem
en één voor jezelf.

In Kostvliet woonden toen voornamelijk kleine boeren en een enkele ambachtsman. Iedereen had wel wat grond en hield enkele varkens, gewoonlijk niet meer dan twee:
één voor Udem, één voor jezelf. *)

Hoe waren de feesten bij de Bevrijding?

Bij de Bevrijding bivakkeerden Canadezen in de Kranenborgschool.

'Ik was toen 21 jaar, maar we gingen niet naar de Canadezen te dansen. Dat deden we bij Café Adams in Gasselte (*nu garage Doorten*). Dat heeft een paar maanden geduurd.

Ook in de oorlog gingen we wel op stap. Dat was alleen zondagsavonds. Heen en terug lopend naar Hotel Többen in Gasselternijveen en altijd met een stel wichter, nooit met jongens dr. bie.

Op tied terug, want je mus veur acht uur binnen wezen.' (In verband met de *Sperrzeit* = avondklok)

*) Udem Vleesexportbedrijf te Gieter

Ons

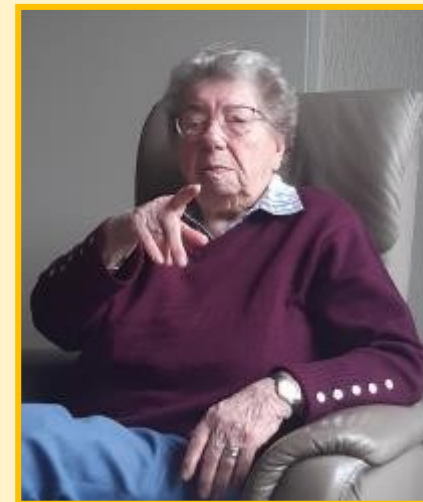
Hennie was de jongste van 10: zeven jongens en drie wichter.

Ze somt de namen van haar zussen en broers op.

Alle beginnend met een O.

Ons Harmtje, Ons Geertje, Ons Jacob, Ons Job, Ons Willem, Ons Geert, Ons Hendrik, Ons Harm.

Broertje Jobke verongelukte als kleuter.

Hennie Trip-Braam, 98 jaar

Na de oorlog ging dat stappen op zondag door. Niet dus naar Gasselte, maar naar Többen.

'Eerst om half zes chocolademelk, brood mee en om 11 uur 's avonds lopend terug.' Haar echtgenoot heeft ze daar trouwens niet opgedaan. Jan en Hennie ontmoetten elkaar op het schoolfeest dat elke twee jaar plaatsvond.

Kameraden hadden metselaar Jan Trip uit Drouwenerveen meegetrouwd; hij wou eigenlijk niet. Dat was in 1955. Twee jaar later trouwden ze. Ze betrokken Kostvliet 28. Later gingen ze wonen in Gasselte in het huis dat hijzelf voor hen bouwde aan het Markepad; hij overleed in 2005. Sommigen onder ons hebben hem nog gekend van 't Maotie, toen hij er wel eens oberde. Ze woonden vanaf 2000 aan de Fabriciuslaan op het huidige adres van Hennie.

Welke school heb je als kind bezocht?

Broers en zussen gingen naar de lagere school in Gasselte. Die stond vlakbij het witte kerkje. Twee keer per dag op weg, zowat 3 km... en vechtpartijen met de schooljeugd van Gasselte.

'Met Gasselers hadden we niet veel op.'

Na de zomervakantie van 1931 ging ik naar de nieuwe school in Kostvliet. Die was een jaar eerder gesticht en begon met *krap an* 50 kinderen van hier; nog zonder die van Grotenend.

De school telde maar twee leerkrachten: het hoofd der school en een onderwijzeres.

Hoofdmeester Kranenburg had naar de functie gesolliciteerd, doorslaggevend voor hem was, dat er een treinverbinding was naar Coevorden, waar zijn schoonfamilie woonde.

Er waren ook maar twee lokalen: een voor de leerjaren 1 t/m 3 en een voor 4, 5, 6, 7 en 8. Het 7de en 8ste voor leerlingen die niet

Geef dat wicht 'n slokkie draank, ze mot ja zó liepen.

naar het voortgezet onderwijs gingen, maar wel leerplichtig waren.

Hennie: 'Meester Kranenburg deed meer dan lesgeven. Hij regelde boomplantedagen, organiseerde feesten, regisseerde toneelvoorstellingen.

Juf Haan was haar favoriet. Toen zij vertrok, was Hennie zo overstuur, dat 'Moeke zee: geef heur maor 'n slokkie draank. Ze mot ja zó liepen.' (huilen)

En na de lagere school?

Hennie was de eerste thuis die mocht doorleren. Dat werd de ULO in Gieten. (vgl. Mavo) Het schoolvak Frans vond ze 'het minst'. Algebra en meetkunde deed ze heel graag.

Pech was wel, dat ze een gezwel in haar nek kreeg en drie maanden ziek thuis was. De ULO-directeur die op ziekenbezoek kwam, zei: 'Binnen 14 dagen kom ik weer.' Hennie: 'Die 14 dagen zijn nog steeds niet om....'

Nog een jaar lang moest ze regelmatig onder de hoogtezon; steeds een uur lang. Ze nam dan altijd een leerboek mee: aardrijkskunde of geschiedenis.

Baan

Met haar diploma op zak kon ze aan de slag op het kantoor van een ambtelijke instelling in Assen. Toen in de laatste oorlogsjaren bus – en treinreizen bezwaarlijk werden of uitvielen, kon ze terecht bij een

filiaal van de instelling. Eerst in Gieten boven Café Tent (nu Jimm's) en later in Gasselternijveen. Het werk betrof de voedseldistributie (bonkaarten), die na de bevrijding nog een jaar of wat voortwoekerde.

'Mijn broers en zussen gingen na de lagere school aan het werk, meestal bij 'de boer'. Meest waren ze daar ook intern. Ons Job ging aan de slag bij een huisschilder. Andere mogelijkheden waren er feitelijk niet veel. Pap is altijd boerenarbeider geweest. Eens per week ging hij bij de deuren langs om de boekjes op te halen voor moekes kruidenierswinkel. De klanten schreven daar hun bestellingen in.

Moeke was, net als Pap, van 1885. Ze stopte in '68 of '69 met kroeg en winkel. Ze kon wegens ouderdom niet meer met geld overweg.'

Kostvliet is erg veranderd. Wat valt het meest op?

'Heel opvallend: er is nu 'import', vroeger was Kostvliet meer *een geheel*. Bij een zoveel jarig huwelijksfeest of jubileum kwam heel Kostvliet langs. Bij een buurtfeest ooit barstte een onweersbui los, dus iedereen naar huis. Na afloop kwam 90% terug.'

Men kende elkaar met voornaam, maar eerder nog met elkaars bijnaam. Gebruik van bijnamen was handig in verband met de grote aantallen families Van 't Hof, Klaassens en Geerts.

Bijgenaamde middenstand

Buiten het kruidenierszaakje van haar moeder, weet Hennie geen winkels op te noemen. De nering was in handen van venters. Vrijwel elk daarvan had zijn eigen bijnaam. Het bezorgen van melk en zuivel deed Ab Tuut. (Albert van 't Hof) Later liep hij Kostvliet en omgeving af met zijn *diggelkar* (paard-en-wagen met serviesgoed en galanterieën).

Klaas Hutspot (Geerts) kwam op zijn transportfiets langs met vlees en vleeswaren in de korf, eveneens lag daar de Noord-Ooster in. De verspreiding ervan gaf hem een extra bijnaam: Klaas Kraant.

Hans Pieterleulie (Klaassens) leverde huisbrandolie. Hij

bewoonde een **plaggenhut**. Zijn zoon begon later in het 'ouderlijk huis' een kapsalon.

Uiteraard zat Törf Hindrik (Van 't Hof) in de turfhandel. Klaas Stoet (Geerts) liep met de handkar van bakker Moek uit Gasselte, terwijl *winkeltje Braam* eigen broodklanten had. Hennie noemt ook Hendrik Schnieder (kleermaker?) en iemand, onverbloemd aangeduid als Jan Kont (Dokter). Hendrik Menninga, imker met 150 korven, verkocht honing. Hennie's broer Job begon in het ouderlijk huis een schildersbedrijf.

De vrouw van een andere schilder was huisnaaister en er was een timmerman-aannemer.

Dit klokje is Hennie's trots en kostbaar bezit, zowat even oud als zijzelf. Het staat stil op 10 voor 12.

Zand

Vlakt bij huis in de late jaren '40 zag Hennie dat buurman Klaassens zand ging afgraven.

Ze zag akkers verdwijnen.

Ze zag een meertje ontstaan.

Ze zag zandzuigmachines op pontons en een asfaltfabriekje op een dam in het water.

De oeverhellingen werden kaal en steil.

Nog jaren na de definitieve stop van het zandbedrijf bleef het gebied nog duchtig nastuiven.

Nu ze het Zandgat weer terugziet, is ze perplex. Rondom bosschages in allerlei vormen en kleuren. Watervogels van diverse pluimage strijken er neer en snateren drijvend rond. 'Het is veel groter dan vroeger en wat is het prachtig geworden.'

KONING, KLOOF EN KOSTVLIES

De koning maakte in zijn kersttoespraak gewag van de positie van de RANDSTAD tegenover de REGIO.

De regio? Is de Randstad geen regio? Regionale omroep AT5 ziet zich als de zender van de regio Groot-Amsterdam.

Berust de koninklijke miskleun erop dat regio hetzelfde zou zijn als agrarisch platteland?

Had de koning het parkeren van tractoren op het Malieveld voor ogen, sprekend over de tegenstelling Randstad-platteland? Dat ging echter over een beroepsgroep die in de knel zit van regelgeving, net zoals de visserijvloot. Garnalenkotters daarentegen zullen niet zo gauw afmeren op Binnenhof. Afgezien daarvan: Is het beeld van genoemde tegenstelling - de vorst sprak zelfs van kloof - nog wel van onze tijd?

Hennie

Deze Burenbrief begint met een interview van de oudst bekende Kostvliester, mevrouw Hennie Trip-Braam.

Zij schetst het leven in de 'regio', waar zij opgroeide. De meerderheid van de bewoners was agrariër, de overige beroepen waren vrijwel alle daaraan gerelateerd: smid, wagenmaker, molenaar. Net als bij de bakker, slager, timmerman, naaister was de klantenkring lokaal. En men woonde, waar men werkte. Men kende elk en iedereen bij naam.

Hennie benadrukt het gevoel van bij elkaar horen.

Hennie weet nog van enkele plaggenhutten in Kostvliet. In deze stulp woonde Hans Pietereulie (Klaassens). Alleen de gevel is met baksteen opgemetseld.

Einde

Het eind van haar verhaal is bijna symbolisch. Industrieel werk vervangt het ambachtelijke. Beroepsnamen als kruidenier, huisnaaister en melkboer verdwijnen uit het vocabulaire. Hennie betreurt het uiteenvallen van de sociale cohesie, mede door de vestiging van vreemden, de import, gewoonlijk afkomstig uit de stad. Liederen met andere beroepen, andere taal en andere manieren van doen. Soort exoten dus.

Hennie zag de zandwinning veranderen. Kiepkar en schep weken voor zandzuiginstallaties en een asfaltfabriekje op een dam in het Zandgat.

Verlies?

Haar relaas is een verhaal van verlies, het teloorgaan van een bijna ideale manier van samenleven, met onderling hulpbetoon en begaan-zijn met elkaar.

Okay, maar men hield elkaar goed in de gaten, was prima op de hoogte van elkaars intiemste doen en laten (tot en met de stoelgang) en was scheutig met roddel, gul met achterklap en royaal met verguizing van alles wat afweek.

Gasselte was een paar generaties terug nog een dorp op zich, voornamelijk bestaande uit de doorlopende bebouwing Grotenend via het Witte Kerkje naar Lutkenend. Kostvliet gold toen als een *no go area*.

'Ik mocht van mijn moeder niet met kinderen van Kostvliet spelen', vertelde mij onlangs een Gasselter mevrouw in de senioren leeftijd. Met een besmuikt glimlachje vervolgde ze: 'Daar woonde schorriemorrie. En moet je nu zien.'

Ik mocht niet naar Kostvliet, want daar woonde schorriemorrie.

Foto uit 1971. Zandweg met fietspad bij Kostvliet. Welke? Waar? Beide huizen staan er nu nog. Oplossing te vinden bij Colofon.

De aanwezigheid van plaggenhutten zal aan dat beeld hebben bijgedragen. Tot in de jaren '60 stonden er in ieder geval nog twee. Hennie heeft ze gekend, al weet ze niet meer de plek waar ze stonden.

Bovenstaande foto is afkomstig van een familie die lange tijd in Kostvliet woonachtig was. Vermoedelijk was deze hut de voorganger van het huidige huis op nr 29, waarvan de architectuur aan de hutvorm herinnert.

Import?

De bewoners van nu zijn pensionado's, mensen met baan of bedrijf en werkende vrijwilligers. Heel wat werk vindt thuis plaats *online*, d.w.z. men werkt, waar men woont.

In Kostvliet zijn geen boeren meer.

Wat ooit import heette, is nu reguliere buurtbewoner.

Hoezo platteland? Hoezo kloof?

Ton A.

'EDELSTENEN' LANGS DE WEG
 Deze man is geen volgeling van de profeet.
 Hij hanteert hier een loep.
 Hij wil het zeker weten.
 Hij heet Harry Huisman.

Als hij overeind komt, ontwaren omstanders een gelaat, dat verrukking uitstraalt.
 En dan komt zijn relaas:

'Dit hier is een prachtig, groot exemplaar van een Smaland-porfier. In deze omvang heb ik dit nog niet eerder gezien. Koester deze kei, leg hem aan de ketting (*bij wijze van spreken*). Hij is afkomstig uit het oosten van de provincie Smaland in Zweden.'

De kei markeert nu POI 12 op de hoek Oude Dijk/Kostvliet tegenover Kv nr 41.

Huisman aan de praat over de enorme kei bij de beweegtuin.

Determineren

Harry Huisman is geoloog en een internationaal erkende *rock identifier*. Dat laatste wil zeggen, dat hij stenen determineert naar eigenschappen en herkomst, zoals een botanicus dat met planten doet.

Een groepje vrijwilligers heeft twee maanden geleden langs de Hamerlandenroute twaalf dikke keien gedeponeerd. Elke kei markeert een POI (*Point of Interest*), een plek waarvan iets belangwekkends te melden is. Ook de kei zelf herbergt een verhaal. Dat is Huisman gaan vastleggen. Die verhalen komen op de app van de Hamerlandenroute.

Samen met M. Braaksma-de Vries maakte H. Huisman een soort stenenbijbel. De afbeeldingen daarin suggereren dat het bijna om edelstenen gaat.

Huisman over Smaland-porfier: De structuur van het ganggesteente lijkt wel op amandelbrood. De pitten zijn afgerond hoekige eerstelingkristallen van veldspaat. Verder zijn in de fijne grondmassa nog rondachtige grijsblauwe kwartsen aanwezig. (*Nou, dan weet u het wel.*)

ZATERDAG 4 FEBRUARI 2023

10:00 - 12:00 uur

FEESTELIJKE OPENING HAMERLANDENROUTE 3.0

De wandelroute is in de afgelopen jaren populair gebleken.

Het succes zit hem in de wisselwerking tussen recreatie, natuur en cultuurlandschap.

Een werkgroep heeft zich het afgelopen jaar ingezet om de toegankelijkheid te verbeteren, vooral ten aanzien van de achtergrondinformatie bij de diverse interessepunten langs de route.

De wandelaar krijgt de informatie aangeboden door middel van een kaart, een app en borden onderweg.

Binnenkort ontvangt u een uitnodiging met het programma van de opening.

Colofon

De redactie probeert *onafhankelijk* te zijn van clubs, stichtingen, verenigingen en overheden.

Delen van de Burenbrief heeft de redactie gereserveerd voor mededelingen van Ver. de Hamerlanden, vallend onder verantwoordelijkheid van het verenigingsbestuur (groene steunkleur plus verenigingslogo).

Gratis toezending op uw mailadres.

Redactieadres: andringaton@gmail.com

Kostvliet 41, 9462 TP Gasselte

Oplossing vraag pag. 4: Grensweg. De huizen hebben ook nu nog de nrs 1 en 2. (maar geen TV-dakantennes meer)

COMMUNICATIE

Marjan Doijer, secretaris

Als secretaris heb ik de taak om ervoor te zorgen dat de leden geïnformeerd worden en dat de communicatie goed verloopt.

- Voor het informeren en uitnodigen gebruik ik voornamelijk e-mail via secretaris@dehamerlanden.nl.
- Het tweede medium is voor mij de Burenbrief: als het even kan komen daarin ook aankondigingen en verslagen van activiteiten te staan.
- Daarnaast probeer ik de website www.dehamerlanden.nl up-to-date te houden: van vrijwel elke activiteit zet ik een kort verslag op de site. De agenda is ook op deze homepage te vinden. Op de pagina 'informatie' staan de Burenbrieven van de laatste paar jaar. Als we een activiteit voor de hele buurt (dus ook voor niet-leden) organiseren, dan maak ik ook gebruik van de buurtapp.

GROEPSAPP 'HAMERLANDEN ACTIVITEITEN'

Sinds kort is er ook een groepsapp van de Hamerlanden.

Ik heb deze groep aangemaakt omdat ik het idee kreeg dat steeds minder mensen de mail lezen of vergeten de mail te beantwoorden.

Als we iets organiseren, dan moeten we echt van te voren weten op hoeveel deelnemers we kunnen rekenen, anders weten we niet hoeveel we moeten inkopen voor de catering, hoeveel gereedschap er moet zijn, hoeveel klussen gedaan kunnen worden enz.

De groepsapp is bedoeld als reminder om te antwoorden of je deelneemt aan een activiteit; de uitnodiging voor de activiteit zal nog steeds via de mail worden gestuurd.

Mocht je willen aansluiten bij deze groepsapp, stuur me dan een e-mail met je naam en telefoonnummer. De groepsapp is nadrukkelijk niet bedoeld voor allerlei discussies.

Verder sta ik open voor suggesties en tips om de communicatie soepel te laten verlopen.

Wie heeft belangstelling om zitting te nemen in het bestuur?

Per 1 maart vertrekt Gerco Onderwater helaas uit het bestuur van Vereniging de Hamerlanden. Een nieuwe baan in Maastricht valt niet te combineren met bestuurswerkzaamheden in Kostvliet.

Heeft u belangstelling, geef dit dan door aan de voorzitter
Hans Haerkens, hanshaerkens@outlook.com

BELEEFPAD IN HET HAMERLANDERHOUT

Het plan is om een wandelroute te maken van ongeveer een kilometer lang.

In of langs deze route komen 'objecten die uitnodigen tot spelen' van natuurlijk materiaal.

Het zijn nadrukkelijk geen speeltoestellen, omdat je dan met allerlei regels te maken krijgt.

Zie de foto's van de speelobjecten die we op dit moment voor ogen hebben. Voor we met de uitvoering beginnen, vragen we eerst aan Landschapsbeheer Drenthe of onze plannen aan de regels/eisen voldoen.

Werkgroep

De eerste stappen zijn gezet: er is een werkgroep gevormd, het terrein is verkend en de eerste plannen zijn gemaakt.

De werkgroep bestaat uit Ilse Gerretzen, Igor Eilering en Marjan Doijer. De werkgroep is bewust klein gehouden, zodat we snel kunnen overleggen. Als we ideeën of expertise nodig hebben, dan nodigen we anderen uit. Voor de uit te voeren werkzaamheden zullen we zeker een beroep doen op veel mensen.

We hebben ons ingeschreven bij Kern met Pit en we hebben te horen gekregen dat ons project mag meedoen. Dat betekent sowieso een **subsidie van 1000 euro**. Dus we kunnen aan het werk.

Om van de spoordijk in de bosstrook te komen, maken we een trap van stammen. Zie schets.

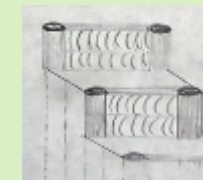
We hebben de eerste drie werkdagen gepland:

25 februari, 11 maart en 15 april. We kunnen dan veel hulp gebruiken.

Begin februari komt er via de mail een uitnodiging om mee te doen.

Natuurlijk staan we open voor ideeën en suggesties:

deel foto's van leuke, eenvoudige, natuurlijke objecten met ons.

Bezoek aan het Hunebedcentrum

Het afgelopen jaar is er een meer dan plezierige samenwerking tussen Vereniging de Hamerlanden en het Hunebedcentrum ontstaan.

Op een gegeven moment heeft **Harrie Wolters, directeur van het Hunebedcentrum**, aangeboden een lezing te houden voor de leden van Vereniging de Hamerlanden.

Op 30 november was het zover. Na een zeer gastvrij onthaal in het Hunebedcentrum heeft Harrie Wolters een boeiend college gehouden over de geschiedenis van de tijd rondom de Hunebedbouwers.

Het verhaal begon in de Saale glaciaal of Saalien. Deze ijstijd liep van 238.000 tot 126.000 jaar geleden, dit was de voorlaatste ijstijd. Het Saalien was de laatste periode waarin het Scandinavische landijs tot in Midden-Nederland kwam. Bij het smelten van het ijs, bleven de meegevoerde keien liggen.

Het raadsel van de Hunebedbouwers

Na een warme en nog een koude periode, kwam het Trechterbeker volk in **4200 v. Chr.** in Drenthe. Rond 3400 v. Chr. begon dit volk met het bouwen van hunebedden.

Daarmee zijn ze doorgegaan tot **2800 v. Chr.**

Hoe ze deze hunebedden gebouwd hebben is nog steeds een raadsel, er zijn wel theorieën, maar het is nog niet gelukt met alleen menskracht een stabiel hunebed na te bouwen.

Om te kunnen zien hoe een hunebed er echt heeft uitgezien, moeten we naar Denemarken of Zweden, daar zijn nog complete hunebedden, bedekt door een

grondlaag te vinden.

De inhoud van het hele college is te veel en divers om hier weer te geven, en het is ook niet mogelijk een korte samenvatting te geven. Ruim anderhalf uur zijn de aanwezige leden in de ban geweest van de prachtige, boeiende, interessante, informatieve en pakkende lezing

ONZE REGIO ALS IMMIGRATIEGEBIED

De plaatselijke bevolking stamt af van diverse prehistorische volken.

Vergeet de blonde haren en blauwe ogen.

Jagers-verzamelaars

- De bewoners die zich hier het langst hebben opgehouden waren jagers-verzamelaars. Ze sloegen tijdelijke kampementen op. Van hen resteren stenen werktuigen daterend vanaf minstens 110.000 jaar geleden. Er zullen hier niet meer dan enkele honderden jagers-verzamelaars tegelijkertijd zijn geweest.

Graantelers uit Midden-Oosten

- Vanaf 4200 v. Chr. kwamen migranten binnen die zich permanent vestigden. Ze begonnen met kleinschalige teelt van granen. Deze boeren hadden een lichte huid en donkere ogen. Ze zagen er anders uit dan de aanwezige jagers-verzamelaars en spraken andere talen. Hun oorsprong lag in Aziatisch Turkije.

Boeren met hunebedden

- Vanaf 3400 v. Chr. begon het boerenbestaan echt te floreren. Vanaf die tijd ook bouwden de boeren hunebedden. Zo'n 200 jaar later gingen ze over op het begraven van hun doden in grafheuvels.

Ruitervolk met agrarische ambities

- De laatste golf van immigranten in de prehistorie arriveerde hier in diezelfde periode, dus 4500 jaar geleden. Deze blonde, bruinogige volken waren verwant aan nomaden van de steppen van Zuid-Rusland en Oost-Oekraïne en behoorden tot de eerste mensen ter wereld die paarden bereden. Ze verstonden de kunst wielen en wagens te maken. Ook brachten ze metalen wapens en gereedschappen mee. Ze gaven daarmee een innovatief zetje aan de boerensamenlevingen, die zich uiteindelijk ontwikkelden tot de esdorp-nederzettingen van de middeleeuwen.

Seizoensarbeiders die boer werden

- In de 19e eeuw kwamen hier veenarbeiders uit andere delen van Nederland en uit Duitsland. Vanuit Gelderland verbleven hier - steeds tijdelijk - eekschillers. Sommige van deze seizoenarbeiders vestigden zich permanent als keuterboer. Na de jaren 1960 kwamen hier steeds meer niet-agrarische forensen.

Dit is een beknopte weergave van de lezing van H. Wolters samengesteld en aangevuld door Ton Andringa.

KALE PLEKKEN IN HAMERLANDERHOUT

Eind 2021 was een houtkapbedrijf doende met het vellen van bomen langs de sloot aan de Van Veelenweg. De bomen leverden gevaar op voor het verkeer.

In het aanliggende Hamerlanderhout moest de aannemer ook rigoureuus kappen, teneinde met de machines bij de sloot te komen en de afvoer van het hout mogelijk te maken. Daardoor zijn er kale plekken ontstaan.

Langs de sloot moest een paar meter vrij blijven van bomen, nodig om jaarlijks de sloot schoon te maken.

Na de commercie: de vrijwilligers

Zaterdag 26 november gingen negen vrijwilligers aan de slag om 300 bomen te planten op de kale plekken.

Na samenspraak met de gemeente en Landschapsbeheer Drenthe viel de keuze op 200 vuilbomen en

100 lijsterbessen. Dit soort aanplant bevordert de biodiversiteit en het herstel van de bosstrook.

Bijvangst

Langs de Van Veelenweg konden de vrijwilligers ook nog eens twee kruitwagens vol zwerfafval afvoeren.

Lijsterbes en vuilboom zijn belangrijke waardplanten voor insecten, vlinders en vogels.

Dig or Die

LBD gaf advies voor het op de juiste manier planten van de bomen. Het graven van een plantgat viel niet mee. De grond was hard (aangereden) en zat vol met dode takken en boomwortels.

De bomen zijn geplant in een strook langs de Van Veelenweg over een lengte van 400-500 meter.

Boom 300 gaat de grond in

Om 12:30 uur ging de laatste boom de grond in. Het weer was prima, veel zon en een frisse wind.

ZAAGPLOEG

Zaterdag 19 november was de eerste officiële zaagdag van dit seizoen: de noordkant van het Zandgat was aan de beurt.

Jantinus Dokter (het Drentse Landschap) had de te vellen bomen aangewezen: het ging voornamelijk om vogelkers.

Door met enige regelmaat een paar bomen te verwijderen blijft er licht en lucht in de bosstrook rondom het Zandgat.

De rest van het zaagseizoen (tot 1 maart) zal de zaagploeg nog een paar bomen aan de westkant van het Zandgat omzagen.

Daarna is het wandelpad over de spoordijk tussen de Looweg en Kostvliet aan de beurt.

Landschapsbeheer Drenthe bepaalt hier welke bomen weg moeten, bijvoorbeeld als die gevaar opleveren voor fietsers en wandelaars.

De zaagploeg van de Vereniging heeft er weer een gecertificeerde zager bij: Johan Inpijn volgde de cursus met succes bij Landschapsbeheer Drenthe.

Stenen ruimen

DEZE KEER HEBBEN 17 DEELNEMERS ZICH INGEZET OP ONDERHOUD RONDOM HET ZANDGAT ÉN OP HET MAKEN VAN DOORKIJKJES RICHTING HET WATER.

Dat houdt o.a. in:

- Keien en bakstenen ruimen die de akkervarkens hebben opgewoeld.
- Bramen snoeien, ook om de zandheuvel vanaf het schelpenpad in zicht te brengen.
- Snoeien langs de akkerrand en een aantal gebleste bomen langs het pad vellen.
- Delen van een wilg afzagen om meer zicht te creëren vanaf de bank bij het water.
- Een zichtlijn maken vanaf de klimtoren naar het water door een wilg en struiken te verwijderen.
- Hout afvoeren.

Ongewenste bomen vellen

**NATUURWERKDAG
5 NOVEMBER
2022**

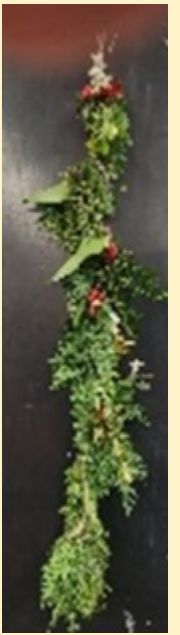
Bramen snoeien

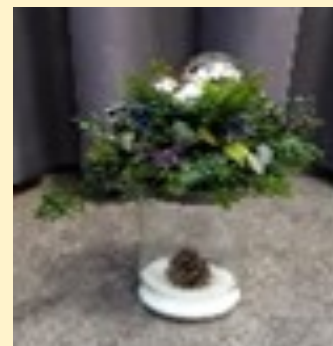
Zichtlijnen maken

Hout afvoeren

Resultaten
BLOEMSCHIK-GROEP
 DECEMBER 2022

ZONDAG 1 JANUARI 2023 14:00 UUR
spoedde zich een dozijn
buurtgenoten en aanverwanten naar het Zandgat.
Onder gejuich en aanmoediging van omstanders
openden zij met een duik het zwemseizoen van 2023.
Een deel van dit gezelschap verrichtte de heldendaad ook
vorig jaar op 1 januari.

NIEUWJAARSDUIK

2023

